

Piotr Niczyporuk

Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: p.niczyporuk@uwb.edu.pl

ORCID 0000-0002-2240-0559

DOI: 10.15290/mhi.2018.17.02.14

Piotr K. Fiedorczyk

Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: p.fiedorczyk@uwb.edu.pl

ORCID 0000-0001-545600394

DOI: 10.15290/mhi.2018.17.02.14

Stefan Jan Karolak. *In memoriam*

Nasz przyjaciel Stefan Jan Karolak, wielki entuzjasta i pasjonat kultury antycznej, zmarł w wieku 73 lat 29 kwietnia 2018 roku. Szczególną miłością obdarzył on filozofię grecką i prawo rzymskie – dwa fundamenty cywilizacji europejskiej. O Stefanie Janie Karolaku trudno napisać kilka słów ku jego pamięci, gdyż był osobą nietuzinkową, wykraczającą poza wszelkie ramy i konwenanse. Był można rzec „człowiekiem renesansu”. Dlatego piszący te słowa zdają sobie sprawę, jak trudnego zadania się podjęli, chcąc z jednej strony przedstawić sylwetkę Stefana Jana Karolaka a z drugiej napisać coś, z czego on sam nie powstydziliby się napisać. Szczególnie jest to trudne, gdyż wszyscy wywodzimy się ze środowiska Uniwersytetu w Białymstoku i razem długi okres pracowaliśmy. Byliśmy w różnych relacjach naukowych i koleżeńskich.

Przez wiele lat, od 1 marca 1983 roku Stefan Jan Karolak był związany z Uniwersytetem Warszawskim Filią w Białymstoku. Następnie został zatrudniony na Uniwersytecie w Białymstoku. Pracował na Wydziale Prawa do 30 września 2003 roku jako asystent, starszy asystent, a ostatnio jako wykładowca. Był aktywnym uczestnikiem życia akademickiego.

Do Białegostoku Stefan Jan Karolak przybył jako człowiek dojrzały, mający za sobą pracę w administracji gospodarczej i państwowej. Często w rozmowach z pracownikami Wydziału wspominał swoją pracę ministerialną, jak również służbę wojskową.

Na początku naszej naukowej drogi w Białymstoku spotkaliśmy Stefana Jana Karolaka w Zakładzie Historii Państwa i Prawa, którym wówczas kierowała Profesor Maria Szyszkowska. Był to dynamiczny okres rozwoju Wydziału i Uniwersytetu dążącego do samodzielności. Stefan Jan Karolak wspierał nas – swoich młodszych kolegów, wiedzą i doświadczeniem. Zawsze odnosił się do nas po przyjacielsku, udzielając rad czy cennych wskazówek i to nie tylko naukowych. Można z nim było wypić herbatę w bufecie wydziałowym czy odbyć miłą konwersację. Tryskał energią, miał czas dla innych i z każdym, czy to studentem, czy pracownikiem, zazwyczaj spotkanym przypadkowo, zawsze krótko porozmawiał. Na Wydziale miał wielu przyjaciół i kolegów, chociaż nie wszystkim odpowiadał Jego bardzo bezpośredni stosunek do człowieka. Stefan Jan Karolak bardzo zyskiwał przy bliższym poznaniu, szczególnie, gdy relacje z koleżeńskich stawały się przyjacielskimi. Był wspaniałym erudytą, który mógł godzinami opowiadać o różnych aspektach kultury antycznej. Miał bardzo dobre relacje z Kierownikiem Zakładu – Profesorem Marią Szyszkowską. Łączyła ich wspólnota zainteresowań filozoficznych. Stefan Jan Karolak był aktywnym uczestnikiem większości konferencji naukowych organizowanych przez Panią Profesor. To właśnie na ich forum pokazywał swój kunszt popularyzatora kultury antycznej. Jego ekspresyjne wystąpienia są pamiętane do dziś. Często wspominamy chociażby konferencje w Białowieży czy Augustowie. Niejednokrotnie na posiedzeniach Katedry mieliśmy przyjemność poznać go ze strony znakomitego publicysty i twórcy wielu autorskich audycji radiowych o prawie, miłości i cywilizacji świata starożytnego. Prezentował nam je z magnetofonu, wtedy jeszcze kasetowego, opatrząc je dodatkowo swoim trafnym komentarzem. Audycje wywoływały często burzliwą dyskusję i niekiedy lekki szok. Nie zawsze zgadzaliśmy się z teoriami Autora, jednak sposób przedstawienia problemu przyciągał zainteresowanie i uwagę słuchacza. Poza filozofią i prawem rzymskim interesowała Go logika i teoria prawa. Mieliśmy przyjemność uczestniczyć z nim w kilku konferencjach międzynarodowych, gdzie także pokazał swój kunszt erudyty.

W kilka lat po powstaniu Uniwersytetu w Białymstoku zmieniła się struktura organizacyjna Wydziału. Na miejsce Zakładu Historii Państwa i Prawa powstała Katedra Nauk Historyczno-Prawnych, której kierownikiem został Profesor Adam Lityński. Była to Katedra dwuzakładowa, a Stefan Jan Karolak znalazł się w Zakładzie Prawa Rzymskiego i Kanonicznego, którym kierował Profesor Florian Lempa. W związku ze zmianą struktury organizacyjnej luźniejsze było współdziałanie w ramach Katedry. Stefan Jan Karolak kontynuował swoją współpracę z Profesorem Marią Szyszkowską, będąc dalej aktywnym uczestnikiem

organizowanych przez nią konferencji. Nawet po rozstaniu z Uniwersytetem w Białymstoku w dniu 30 września 2003 roku nie stracił kontaktu z dawnymi współpracownikami. Wielokrotnie powtarzał, że jest to „Jego Wydział”, „Jego Uniwersytet” i dalej z nim się identyfikował. Trudno się dziwić, skoro ponad dwadzieścia lat spędził w Białymstoku w murach *Alma Mater*. Wielu obecnych profesorów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku to Jego uczniowie, przyjaciele i koledzy. Po zerwaniu więzów pracowniczych odwiedził swoją *Alma Mater* jako aktywny uczestnik konferencji naukowej. Wygłosił jak zwykle interesujące i inspirujące wystąpienie, które wzbudziło zainteresowanie słuchaczy.

Stefan Jan Karolak nawiązał krótką, kilkuletnią współpracę z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Białymstoku. Tam wykładał między innymi prawo wekslowe i czekowe. W trakcie zajęć wykorzystywał swoje doświadczenie zawodowe zdobyte w administracji gospodarczej i państwowej.

Dnia 29 kwietnia 2018 roku odeszła od nas postać niezwykła, która długo pozostanie w naszej pamięci.

Publikacje Stefana Jana Karolaka

1. *Sprawiedliwość – sens prawa. Eseje*. Kraków 2005, 211 s., wyd. 2, Warszawa 2007, 243 s., wyd. 3 rozszerzone, Kraków 2015, V + 341s., bibliografia i wykaz aktów prawnych.
2. *Filozoficzne inspiracje prawa rzymskiego*, [w:] *Prawo a dzieje państwa i ustroju*, red. i wstęp M. Szyszkowska, Białystok 1996, s. 9-27.
3. *Aktualność idei pacyfistycznych Arystofanesa*, [w:] *Pacyfizm czy zagłada*, Warszawa 1996, s. 139-149.
4. *Semantyczne i praktyczne uwarunkowania wyrażenia „ius naturale”*, [w:] *Powrót do prawa ponadustawowego*, red. i wstęp Maria Szyszkowska, Warszawa 1999, s. 47-61.
5. *Impresje antyczne*, [w:] *Silne państwo*, red. Maria Szyszkowska, Białystok 1999, s. 181-194.
6. *O sympatii, czyli o poszukiwaniu natury prawa rzymskiego*, „Zeszyty Nauk WSHiP Prawo” 2000, nr 3, s. 14-27.
7. *Sull' armonia delia verita e delia giustizia*, [w:] *Giovanni Paolo II, Le vie della giustizia. Omaggio dei giuristi a Sua Santità nel XXV Anno di Pontificato, a cura di A. Loiodice e M. Vari*, Roma 2003, s. 1026-1028.

Felietony

1. *Antynomie reguł prawnych*, „Gazeta Sądowa” 2001, nr 9/12, s. 5-7.
2. *Sprawiedliwość w antycznej perspektywie*, „Gazeta Sądowa” 2001, nr 10, s. 10-12.

3. *O pięknie prawa*, „Gazeta Sądowa” 2002, nr 6, s. 5-10.
4. *Dylematy prawa i moralności*, „Gazeta Sądowa” 2002, nr 7/8, s. 6-10.
5. *Mysterium matrimonii*, „Gazeta Sądowa” 2002, nr 9, s. 29-36.
6. *Między prawem a sprawiedliwością*, „Gazeta Sądowa” 2003, nr 4, s. 8-11.
7. *Prawo a zmienność rzeczy*, „Gazeta Sądowa” 2005, nr 6, s. 43-50.
8. *Rozważania o symbiozie szczęścia i sprawiedliwości*, „Gazeta Sądowa” 2007, nr 5, s. 21-25.

Recenzja

Regulae iuris. Łacińskie inskrypcje na kolumnach Sądu Najwyższego Rzeczypospolitej Polskiej, red. W. Wołodkiewicz, oprac. A. Kacprzak, J. Krzynówek, W. Wołodkiewicz. Warszawa 2001, IX + 159 str., „Gazeta Sądowa” 2002, nr 1, s. 11-13, s. 214-217.